

Druk bezochte conferentie over competentiegericht leren

Vakantiebagage voor vernieuwing

FOTO'S: JAN NIJMAN

Scholen moeten zich nu al voorbereiden op de vernieuwde competentiegerichte kwalificatiestructuur. Hoewel het erop lijkt dat scholen pas in december over een volledige beschrijving van die nieuwe structuur kunnen beschikken, kunnen ze nu al veel doen. Tijdens de conferentie over dit onderwerp op 25 juni konden de 150 deelnemers horen en zien hoe ze dat kunnen doen.

Leiderschap met lef is nodig om te starten met vernieuwd onderwijs, is een aanbeveling van het Baronie College, een roc in Breda dat al gestart is met competentiegericht onderwijs. Het management moet die vernieuwing sturen en moet kiezen voor een scenario dat zo ver mogelijk van de huidige onderwijspraktijk afstaat. "Ganiet eindeloos praten tot je het met elkaar eens bent. Je moet draagvlak creëren door met het hele team te doen en te proberen," is de opvatting van Lisan van Beurden, adjunct-directeur van het Baronie College. Zij was een van de inleiders tijdens de conferentie die Aequor en de AOC Raad organiseerden op vrijdag 25 juni in Ede. Doel van die conferentie was om scho-

len voor te bereiden op de vernieuwingen die er aan komen. "Je ziet de mensen in het land worstelen," legt Aequor directeur Richard Schout uit, "daarom willen we informatie geven." Met 'we' bedoelt hij de stuurgroep implementatie competentiegerichte kwalificatiestructuur van de Commissie Onderwijs Bedrijfsleven (COB) waarin zowel Aequor als de AOC Raad zitting hebben. Ze hoopten vooral op aanwezigheid van de mensen die de verandering op de aoc's moeten aanzwengelen, de Colleges van Besturen.

Routekaart

Die CvB's waren er niet allemaal, constateert Schout achteraf, maar desalniettemin is hij tevreden over de ruim

150 mensen die er waren. Dat waren veelal onderwijsdirecteuren, coördinatoren, vestigingsdirecteuren of medewerkers. En die kwamen er voor verschillende redenen. Ze wilden weten hoever de nieuwe kwalificatiestructuur ontwikkeld is, hoe andere scholen bezig zijn of hoe je moet toetsen. Het programma met inleidingen 's ochtends en zes verschillende workshops 's middags gaf op veel van de vragen antwoord.

Dagvoorzitter Jan Peter Janssen, CvB-voorzitter van AOC Limburg, zegt dat ze de conferentiedeelnemers – net als wanneer ze op vakantie gaan – bagage willen meegeven voor de ontwikkeling van het vernieuwde onderwijs. Omdat het bijna zomervakantie is, zijn de inleidingen opgehangen aan attributen als een kaart, verrekijker of →

FOTO: JAN NIJMAN

Martijn, Chantal en Léonie, leerlingen van AOC Oost, vertellen hoe zij werken aan hun proeven van bekwaamheid

kompas. En voor in de zaal ligt een strandje, er staat een koffer, een zandtoeren en een klapstoel.

Voor een reis heb je een routekaart nodig. Marjan Lunter, projectleider voor de nieuwe kwalificatiestructuur bij Aequor, licht daarom tijdens haar inleiding de routekaart toe. Het gaat dus over de hoe de nieuwe structuur tot stand komt en wanneer de scholen producten kunnen verwachten. Ze vertelt dat op dit moment beroepscompetentieprofielen vastgesteld zijn. Die beschrijven wat een ervaren volwassen beroepsbeoefenaar zou moeten kunnen en kennen. Nu werken ze aan kwalificatieprofielen, een beschrijving van wat een beginnend beroepsbeoefenaar moet kunnen. Ze verwacht dat in december alle document beschikbaar zijn waarmee scholen aan het werk kunnen.

Tijdens een van de workshops, die Lunter 's middags leidt, spreken de deelnemers zorg uit over het tijdspad: "Mijn angst is – zoals zo vaak – dat we het in de zomervakantie krijgen, of drie maanden voordat we moeten beginnen." Lunter vindt het tijdspad inderdaad ook wel krap. Richard Schout legt een paar dagen later uit

waarom hij dat niet krap vindt. Scholen kunnen er zich nu al op voorbereiden, denkt hij. "Waarom is de ene school veel verder dan de andere? Dat is een managementkwestie. Het gaat er nu om te werken aan samenhang."

Diepte

Een blik in de verte – hoe ziet een competentiegerichte opleiding eruit? – geven vertegenwoordigers van het Baronie College in Breda. Dat roc is vijf jaar geleden gestart met een competentiegerichte opleiding. Dat deden ze toen omdat ze merkten dat ze met de gedetailleerde kwalificatiestructuur niet konden communiceren met het werkveld. Te gedetailleerd, te weinig aandacht voor vaardigheden. Ze hebben samen met het bedrijfsleven 'kritische beroepssituaties' beschreven en hebben hiermee een opleiding gebouwd.

De leerlingen leren er nu op verschillende manieren, in projecten, probleemgestuurd onderwijs (PGO) of ze leren zelfstandig in een open leercentrum. Dat doen ze in groepen van

soms twaalf leerlingen, soms veel minder. Een boekenlijst hebben ze niet. Leerlingen kiezen zelf hun boeken uit het open leercentrum. Opvallend vinden ze dat leerlingen soms meer de diepte ingaan, ze kiezen bijvoorbeeld vaker hbo-boeken. Natuurlijk ontmoet de school in de organisatie van dit onderwijs hinderenissen. De cultuuromslag bij docenten is soms lastig, en vooral de legitimering op eindtermen vinden ze erg hinderlijk. Ze benadrukken dat toetsing van competenties anders gaat dan het toetsen van eindtermen.

Tuin

Em Vael van de ontwikkelgroep FEC van Aequor legt tijdens haar inleiding uit hoe je competenties kunt meten. Van dagvoorzitter Janssen krijgt ze een hoogtemeter: 'Die kun je alleen in een juiste omgeving gebruiken'. Vael haakt daar op in want competenties meet je ook alleen in de juiste omgeving. Voor het project 'Format Examinering Competenties', kortweg FEC, heeft ze een stappenplan gemaakt om de werkplek te analyseren.

FOTO: JAN NIJMAN

Conferentiedeelnemers willen weten hoever de nieuwe kwalificatiestructuur ontwikkeld is, hoe andere scholen bezig zijn of hoe je moet toetsen

Wat kun je er leren en welke delen van een competentie kun je er toetsen? Het is een vrij theoretische benadering.

's Middags vertellen leerlingen van mbo Almelo (AOC Oost) in een workshop hoe toetsing praktisch in het werk gaat. Zij voeren hun proeven van bekwaamheid in de praktijk uit. De leerlingen, Martijn, Chantal en Léonie zitten alle vier in de vierjarige opleiding groene ruimte. Léonie heeft aan het einde van het tweede jaar als proeve van bekwaamheid in een week een tuin moeten aanleggen. En Martijn, derdejaars, heeft een ontwerp gemaakt voor een tuin. Voordat de leerlingen zo'n proeve mogen afleggen, moeten ze hun portfolio gevuld hebben met dingen die ze geleerd hebben. Dat zijn bijvoorbeeld bewijzen van een praktijk-schoolweek, of een begroting of offerte die ze gemaakt hebben.

Veel van wat ze dat jaar geleerd hebben, wordt met zo'n proeve in de werkelijkheid getoetst. Het gaat dan om meerdere deelkwalificaties tegelijk. Dat geeft ook aan waarom het lastig is. KCE gaat uit van toetsing per deelkwalificatie. Het zijn niet alleen de docenten die de beoordeling doen, ook

de klanten en het bedrijfsleven beslissen mee.

Glazenwasser

De verwachting is dat in het vernieuwde onderwijs het bedrijfsleven een belangrijkere rol gaat spelen. Gaat het de goede richting op? Patty Schoneveld, eigenaar van een potplantenbedrijf in Twello en beste groene leerbedrijf van het jaar 2001, vertelt daarom in zijn inleiding of dat zo is. Hij fungeert als kompas. Hoewel hij de titel van de conferentie 'implementatie competentiegerichte kwalificatiestructuur' nietszeggend vindt: "Laten we dat voortaan alleen maar binnenskamers gebruiken", constateert hij meer raakvlakken dan conflicten met de vernieuwingen die er aan komen. Hij pleit voor een ingrijpende verandering van het onderwijs, met de praktijk als uitgangspunt. Er zouden alleen hoog gekwalificeerde opleidingsbedrijven moeten zijn, bedrijven die ook echt behoefte hebben aan mbo-personeel. "Want," zo zegt hij, "dat zijn de bedrijven die ook echt willen investeren in het opleiden van leerlin-

gen." En hij vindt dat die bedrijven er ook voor betaald moeten worden, want ze maken deel uit van de opleiding.

De inleiding van Schoneveld levert stof tot discussie tijdens de lunch. Omdat het de hele dag af en toe regent, komt het er niet van om buiten in vakantiesfeer te picknicken. Dat gebeurt binnen onder parasols. De accordeonist en aankleding zorgen wel voor een vakantiestemming. De uit Engeland afkomstige komiek 'Mark Kingsford' zegt aan het einde van de middag dat hij niet goed begrepen heeft waarom zo'n luchtig aangeklede conferentie zo'n ingewikkelde titel heeft gekregen. "Ik heb de hele dag geprobeerd te begrijpen waar het over ging, dus jullie waren niet de enige." Hij heeft zich verbaasd over het jargon zoals 'leerarrangement'. Dat is net zoets als 'transparent wall maintenance engineer' voor glazenwasser, vindt hij. Toch vond hij het prachtig te horen hoe enthousiast de leerlingen uit Almelo zijn over onderwijs. "Het geeft hoop als alle scholen dit zo zouden doen." ∞

Jan Nijman